

УДК 339.13

**IMPORT SUBSTITUTION STRATEGIES ON THE BUILDING MATERIALS
MARKET OF UKRAINE****СТРАТЕГІЇ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ НА РИНКУ БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ
УКРАЇНИ****Romanenko O.V. / Романенко О.В.***c.e.s. , as.prof. / к.е.н., доц.*

ORCID: 0000-0001-5684-6791

Alaverdian L.M. / Алавердян Л.М.*c.e.s. , as.prof. / к.е.н., доц.*

ORCID: 0000-0001-9730-1704

*Kyiv National University of Construction and Architecture,**Kyiv, 31 Povitroflotskyi Ave., Kyiv, 02000**Київський національний університет будівництва та архітектури,**м. Київ, просп. Повітрофлотський, 31, 02000*

Анотація. Дослідження присвячене вивченню стратегій імпортозаміщення на внутрішньому ринку будівельних матеріалів України. Здійснено аналіз сучасного стану ринку будівельних матеріалів, визначено найбільш критичні сегменти імпортозалежності, виявлено основні проблеми та виклики, пов'язані з залежністю від імпорту будівельних матеріалів. Розглянуті різні підходи та стратегії, які можуть бути використані для зниження рівня імпорту та створення стійкого внутрішнього ринку будівельних матеріалів. Розглянуто різні стратегії імпортозаміщення, такі як розвиток внутрішнього виробництва, підтримка інновацій, а також пошук альтернативних постачальників та інвесторів.

Ключові слова: імпортозаміщення, будівельні матеріали, стратегії, внутрішній ринок, ефективність.

Abstract. The study is devoted to the study of import substitution strategies in the domestic market of construction materials of Ukraine. An analysis of the current state of the construction materials market was carried out, the most critical segments of import dependence were identified, and the main problems and challenges associated with dependence on the import of construction materials were identified. Various approaches and strategies that can be used to reduce the level of imports and create a sustainable domestic market for construction materials are considered. Various import substitution strategies are considered, such as the development of domestic production, support for innovation, and the search for alternative suppliers and investors.

Key words: import substitution, building materials, strategies, internal market, efficiency.

У 2021 році спостерігалася позитивна динаміка в основних сегментах ринку будівельних матеріалів, що свідчило про адаптацію ринку до умов пандемії. Було зафіксовано активне будівництво транспортної інфраструктури, збільшився попит на нові житлові площі та об'єкти комерційної нерухомості, спричиняючи розвиток галузі. Однак з початком повномасштабної війни

частина українських підприємств зазнала призупинення або обмеження виробництва. Деякі підприємства переорієнтували свою діяльність на виробництво для Збройних Сил України [1].

Багато підприємств будівельної галузі та об'єктів інфраструктури постраждали або зруйновані, особливо в зонах активних бойових дій чи тимчасової окупації. Руйнації зазнали деякі системоутворюючі заводи (виробник мінвати Ізоват, заводи з виробництва гіпсокартону та сумішей в Соледарі та Бахмуті), а також низка логістичних складів будматеріалів [2]. Енергетична криза, в тому числі пошкодження інженерної інфраструктури, також негативно вплинула на виробництво будівельних матеріалів. Галузь сильно відчула дефіцит сировини та будівельних матеріалів, таких як скло, металеві вироби, теплоізоляційні матеріали, сухі будівельні суміші, цегла, газобетонні блоки тощо. За даними Держстату, обсяги будівництва у 2022 році скоротилися на 65% [1]. На сьогоднішній день багато підприємств продовжують працювати в обмеженому режимі.

Дефіцит та девальвація національної валюти призвели до збільшення цін на будівельні матеріали в середньому на 60% у 2022 році. Сюди додається також коливання курсу, збільшення вартості паливно-мастильних матеріалів, енергетична криза, фактичне припинення товарного і комерційного кредитування, закладення постачальниками у вартість додаткових ризиків [3]. Крім того, на зростання вартості матеріалів вплинули переналаштування процесів виробництва та ланцюгів постачання через неможливість використання оптимальних логістичних маршрутів. Активне зростання цін буде характерним для ринку протягом усього періоду воєнних дій.

Обсяг виробництва будівельних матеріалів, який існував до повномасштабного вторгнення, а також той, який зараз доступний, виявляється недостатнім для подолання наслідків руйнувань будівель та інфраструктури. Імпортування продукції в короткостроковій перспективі може заповнити ринковий дефіцит певних категорій, але в довгостроковій перспективі може призвести до ситуації, коли вигідність розвитку окремих галузей виробництва будівельних матеріалів стане сумнівною. Як результат, існує ризик втрати певних сегментів ринку. Тому імпортозаміщення будівельних матеріалів за рахунок розвитку власного виробництва стає важливим завданням в умовах відновлення економіки країни. При цьому імпортозаміщення має здійснюватися не так з позиції налагодження власних виробництв аналогічної продукції (що не завжди можливо), як насамперед завдяки пошукові та впровадженню сучасних альтернатив, прогресивніших технологій та рішень, які забезпечуватимуть

відновлення української економіки на засадах її структурної модернізації [4].

Українські підприємства можуть наповнити пропозицією український і зовнішній ринки, в тому числі завдяки виробництву будівельних матеріалів, у тих нішах, які звільнилися після обмеження імпорту російської та білоруської продукції. Рівень розвитку та стабільне на сьогодні функціонування цементної та деревообробної галузей в Україні цілком дають змогу диверсифікувати виробництво та забезпечити ефективне імпортозаміщення на відповідних ринках. Натомість відсутність сучасних виробництв будівельного скла істотно обмежує внутрішній потенціал повоєнного відновлення України. Потенціал нарощування внутрішнього виробництва будівельного скла обмежується високою вартістю та залежністю від природного газу, частка якого в собівартості скляної продукції становить 60–70 %. Тому поки ще вітчизняні виробники склопакетів і вікон працюють винятково з імпортним склом. Але враховуючи наявність в Україні 42 родовищ піску, придатного для виробництва скла, та той факт, що деякі провідні світові компанії-скловиробники зупинили інвестиції (японський виробник скла «Asahi Glass Co»), або вийшли з російського ринку (американський виробник скла «Guardian Industries»), є перспективи приходу іноземних інвесторів в Україну. Вже зараз в українська компанія «City One Development» будує два заводи з виробництва скла – у Київській області та в Центрі України. Запуск першого виробництва заплановано на 2024 р., сума інвестицій сягає 100 млн євро [4].

Щоб розвиток виробництв відбувався переважно на вітчизняних матеріалах і кошти залишилися в економіці, держава має правильно керувати процесом. Очевидно, що для імплементації стратегії імпортозаміщення будівельних матеріалів необхідно збільшити обсяги інвестицій у техніко-технологічну базу вітчизняного виробництва. На внутрішньому ринку необхідно створити сприятливе регуляторне середовище, спрямоване на залучення приватних і бюджетних інвестицій. Це може бути досягнуто шляхом впровадження сучасних інструментів фінансової підтримки бізнесу, розвитку інфраструктури для підтримки підприємництва, ініціювання та реалізації інвестиційних пропозицій для оздоровлення підприємств у державному та комунальному секторах [5].

Додатково, для стимулювання внутрішньогалузевої та міжрегіональної кооперації та популяризації вітчизняних інноваційних розробок, слід впроваджувати маркетингові програми. Важливо також поліпшити інвестиційну привабливість внутрішнього ринку, щоб залучати інвестиції, спрямовані на технологічну модернізацію національного господарства та

стимулювання інноваційних процесів на вітчизняних підприємствах. Особливий акцент має бути зроблений на здатність цих підприємств виробляти продукцію з високою часткою доданої вартості.

Висновок.

Насичення внутрішнього ринку на основі імпортозаміщення задля розв'язання проблем зайнятості та платоспроможності населення, забезпечення потреб внутрішнього ринку товарами, які донедавна імпортувалися з РФ і Білорусі, а також формування регіональних ланцюгів доданої вартості є невід'ємною стратегією розвитку в цілому економіки України та ринку будівельних матеріалів зокрема.

Список використаних джерел

1. Назар Бенч. Дефіцит будматеріалів: ринок потребує нових стимулів для розвитку. [Електронний ресурс] URL: <https://mind.ua/openmind/20256499-deficit-budmaterialiv-rinok-potrebue-novih-stimuliv-dlya-rozvitku> (дата звернення: 16.12.2023).

2. Тенденції будівельного ринку під час війни. [Електронний ресурс] URL: <https://aimarketing.info/uk/blog/business-analytics/tendentsiyi-budivelnoho-ryнку-pid-chas-viiny> (дата звернення: 17.12.2023).

3. Жужа М. Тенденції в будівельній галузі під час воєнного стану. Як війна впливає на будівельну галузь. [Електронний ресурс] URL: <https://clcgroup.com.ua/blog/tendencziyi-v-budivelnij-galuzi-pid-chas-voennogo-stanu-yak-vijna-vplyvaye-na-budivelnu-galuz/> (дата звернення: 16.12.2023).

4. Перспективи імпортозаміщення російських та білоруських товарів на внутрішньому ринку України. [Електронний ресурс] URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/perspektyvy-importozamishchennya-rosiyskykh-ta-biloruskykh-tovariv-na> (дата звернення: 17.12.2023).

5. Лупак Р. Л. Державна політика імпортозаміщення в системі забезпечення економічної безпеки України: пріоритети та інструменти реалізації : монографія. Львів : Видавництво ННБК «АТБ», 2018. 527 с.

Тези відправлені: 20.12.2023 р.

© Романенко О.В.